

OBSAH

Předmluva	11
1. Věta a její struktura (H. Běličová)	13
1.1 Syntaktická struktura věty	14
1.1.1 Kongruence predikátu a subjektu	15
1.1.1.1 Kongruence se subjektem kvantifikovaným výrazy kvantitativní povahy	16
1.1.1.2 Kongruence s několikanásobným subjektem	19
1.1.1.3 Kongruence sponového slovesa	20
1.1.2 Tzv. jmenný predikát	21
1.1.2.1 Nominativ a instrumentál v postavení predikačního determinantu	24
1.1.2.2 Sponová slovesa a tvar predikačního determinantu	24
1.1.2.3 Nekongruentní predikační determinant	30
1.1.3 Záporné konstrukce	34
1.1.3.1 Tzv. větný a členský zápor	36
1.1.3.2 Konstrukce s tzv. dvojm záporom	39
1.1.3.3 Negace a větná struktura (genitiv záporový)	42
1.2 Sémantická struktura věty	45
1.2.1 Klasifikace predikátů	46
1.2.2 Sémantické funkce participantů	48
1.3 Jednočlenné věty	54
1.3.1 Predikáty nerozčleněné akce	54
1.3.2 Predikáty rozčleněné akce	61
1.3.2.1 Predikáty rozčleněné akce a kategorie osoby	61
1.3.2.2 Jednočlenné reflexivní konstrukce	66
1.3.2.3 Jednočlenné konstrukce s predikátem na -n-/-t-	68
1.3.2.4 Dvoučlenné konstrukce se sekundárně realizovanou pozicí subjektu	69
1.3.2.5 Jednočlenné a dvoučlenné konstrukce s reflexivem a kvalifikátorem	71
1.3.2.6 Infinitivní věty	72
1.4 Dvoučlenné věty	76
1.4.1 Struktury s jednovalenčním predikátem	76
1.4.2 Struktury s dvouvalenčním predikátem	79
1.4.2.I. Predikáty s významem vztahovým	80
I.1 Vztahy posesivní	80
I.2 Vztahy stejnosti/odlišnosti a explicitní řazení do třídy	82
I.3 Predikáty ukazující na vztah k původu/východisku	84
1.4.2.II. Predikáty s významem postoje	85
II.1 Kladný/záporný postoj subjektu k participantu y bez ohledu na jeho aktuální přítomnost/nepřítomnost, existenci/neexistenci	85
II.2 Kladný postoj subjektu k participantu y vyplývající z nedostatku přítomnosti/existence y	86
II.3 Kladný/záporný citový postoj subjektu k přítomnosti/existenci participantu y	87
II.4 Lhostejný/nikoli lhostejný postoj subjektu k přítomnosti/existenci participantu y	89
II.5 Hodnotící postoj mluvčího	89

1.4.2.III.	Predikáty s významem vnímání, myšlení a řečové činnosti	89
III.1	Predikáty s významem vnímání	90
III.2	Predikáty s významem myšlenkové činnosti	91
III.3	Predikáty s významem řečové činnosti, předávání/získávání informace	94
1.4.2.IV.	Predikáty vyjadřující potřebu v něčem a její naplňování	95
1.4.2.V.	Predikáty vyjadřující zaměření na objekt	98
V.1	Predikáty s významem fyzického ubližování objektu	99
V.2	Predikáty s významem směřování ke kontaktu spojenému s negativním důsledkem pro participant y	99
V.3	Predikáty vyjadřující vnitřní zásah objektu dějem	100
V.4	Predikáty předpokládající kvantitativní specifikaci účasti na ději	101
V.5	Predikáty vyjadřující manipulaci/disponování participantem y	101
1.4.2.VI.	Predikáty vyjadřující kontakt/směřování ke kontaktu nebo rušení kontaktu s participantem y	103
VI. 1	Predikáty s významem kontaktu/směřování ke kontaktu	103
VI. 2	Predikáty vyjadřující rušení/bránění kontaktu	107
1.4.2.VII.	Predikáty vyjadřující činnost realizovanou za účasti nástroje/prostředku/materiálu	109
1.4.2.VIII.	Predikáty s významem kompletujícím	112
1.4.2.IX.	Predikáty vyjadřující kontakt/směřování ke kontaktu či rušení kontaktu s prostorem lokalizace subjektu	113
1.4.2.X.	Predikáty pojmenovávající děje, jejichž pravovalenční participant plní roli opory/překážky	119
X.1	Na realizaci děje se podílí opora	119
X.2	Do realizace děje vstupuje překážka	121
1.4.2.XI.	Predikáty vyjadřující děje, jejichž pravovalenční participant plní roli spoluúčastníka děje/protějšku S	122
XI.1	Predikáty s participantem y v roli adresáta děje	122
XI.2	Predikáty s participantem y v roli "partnera"/"spoluúčastníka"	125
XI.2.(a)	Spoluúčast na ději nazírána jako rovná	125
XI.2.(b)	Spoluúčast na ději není nazírána jako rovná	126
1.4.2.XII.	Predikát pojmenovává statický/dynamický příznak, jehož platnost má kladný/záporný dosah pro participant y	129
XII.1	Důsledek plyne z predikátu nedynamického	129
XII.2	Důsledek plyne z predikátu dynamického/procesuálního	131
XII.2.A	Predikáty s kladným důsledkem pro participant y	131
XII.2.B	Predikáty s negativním důsledkem pro participant y	134
1.4.2.XIII.	Predikáty pojmenovávající děje/jevy, jež předpokládají participant y ukazující na jejich zdroj	137
1.4.2.XIV.	Predikáty pojmenovávající jevy s vymezenou sférou platnosti	139
XIV.1	Predikáty s významem "vyznačovat se čím"	139
XIV.2	Predikáty omezující sféru příznaku jeho nositelem/lokalizátorem	140
1.4.2.XV.	Predikáty vyjadřující nástup/skončení platnosti y	141
1.4.3.	Třivalenční struktury	143
1.4.3.I.	Predikáty s významem vztahovým	144
1.4.3.II.	Predikáty s významem postojovým	145
1.4.3.III.	Predikáty s významem řečové činnosti	146
III.1	Predikáty implikující adresáta a sdělovaný obsah	146
III.2	Predikáty otevírající pozice pro sdělovaný obsah a jeho téma	148
1.4.3.IV.	Predikáty s významem vnímání	149
1.4.3.V.	Predikáty zaměřené na objekt	149
V.1	Predikáty orientované na objekt ve vztahu k posesorovi/adresátovi	150
V.1.1	Dispoziční vztah je vztahem cílovým	150

V.1.2	Dispoziční vztah je vztahem východiskovým	151
V.2	Predikáty orientované na objekt při účasti prostředku/prostředníka	153
V.2.1	Objekt není pojat jako cíl děje	153
V.2.2	Objekt je pojat jako cíl děje	157
V.2.3	Objekt je pojat jako cíl implikované činnosti prostředníka	159
V.3	Predikáty orientované na objekt ve vztahu k lokalizaci zásahu	159
V.4	Predikáty orientované na objekt ve vztahu k jeho lokalizaci	160
V.4.1	Predikáty orientované na lokalizaci objektu	160
V.4.2	Predikáty orientované na zrušení kontaktu objektu s lokalizátorem	163
V.5	Predikáty orientované na objekt jakožto výsledek děje	166
V.6	Predikáty orientované na objekt ve vztahu k jeho cílové činnosti/stavu	166
V.7	Predikáty orientované na objekt ve vztahu k cílovému působení na něj	169
1.4.3.VI.	Predikáty orientované na adresáta děje/nositele efektu plynoucího z děje	169
VI.1	Predikáty orientované na adresáta při účasti prostředku	170
VI.2	Predikáty orientované na nositele efektu ve vztahu k jevu z efekt kauzujícímu	172
VI.3	Predikáty orientované na nositele efektu ve vztahu k cílovému stavu/činnosti	173
1.4.3.VII.	Predikáty otevírající pozici protějšku subjektu/participantu y	174
VII.1	Pozice protějšku odpovídá plurálové realizaci subjektu/participantu y	174
VII.2	Pozice protějšku neodpovídá plurálové realizaci subjektu/participantu y	176
2.	Aktuální členění. Slovosled (L. Uhlířová)	179
2.1	Východiska popisu. Aktuální členění a slovosled větného jádra	179
2.1.1	Téma a réma	179
2.1.2	Známost a novost informace	180
2.1.3	Dvojčlennost vs. graduálnost tematicko-rematického členění. Předmětné téma a kulisa. Složky centrální a průvodní	180
2.1.4	Příznakovost a bezpříznakovost aktuálního členění	182
2.1.5	Vztah aktuálního členění a slovosledu	182
2.2	Základní typy komunikativní perspektivy	184
2.2.1	Věty bez předmětného tématu	184
2.2.1.1	Charakteristika prezentačních vět	184
2.2.1.2	Varianta Ad/S _{pp} - Vf - S _{nom}	185
2.2.1.3	Věty s existenciálním 'být'	185
2.2.1.4	Varianta Vf - Ad/S _{pp} - S _{nom}	186
2.2.1.5	Varianta S _{nom} - Vf - Ad/S _{pp}	187
2.2.1.6	Hlavní izoglosy	187
2.2.2	Hranice mezi větami s předmětným tématem a bez předmětného tématu	188
2.2.3	Věty s předmětným tématem. Základní slovosled	189
2.2.3.1	Varianta S _{nom} - Vf - O	189
2.2.3.2	Jiné varianty	190
2.2.4	Věty s předmětným tématem. Příznakové slovosledné varianty	191
2.2.4.1	Středová poloha nerematického Vf	192
2.2.4.2	Poloha rematického Vf	194
2.2.4.3	Iniciální poloha Vf	195
2.2.5	Struktura rematické části věty	196

2.2.6	Subjektivní pořad	197
2.2.6.1	Subjektivní pořad ve vlastním slova smyslu	197
2.2.6.2	Neemotivní pořad réma → téma	197
2.2.6.3	Pořad téma → réma → téma	197
2.3	Lexikální a konstrukční prostředky aktuálního členění	199
2.3.1	Aktualizační částice	199
2.3.2	Vytýkáci konstrukce	200
2.3.3	Parcelace	200
2.3.4	'Byl to on, který...'	201
2.3.5	Reduplikace	201
2.4	Aktuální členění a větný modus	203
2.4.1.	Specifičnost aktuálního členění v tázacích větách	203
2.4.2.	Intonace otázky	205
2.4.3.	Poloha tázacích výrazů	206
2.5	Aktuální členění a slovosled v nominální skupině	208
2.5.1	Slovosled základní a příznakový	208
2.5.2	Poloha adjektivního atributu holého. Poloha adjektiv v atributu postupně rozvíjejícím	209
2.5.2.1	Bezpríznačková poloha holého adjektivního atributu	209
2.5.2.2	Aktualizovaná postpozice	209
2.5.2.3	Diferenční postpozice	210
2.5.2.4	Emotivně motivovaná postpozice	211
2.5.2.5	Jiné případy postpozice adjektiva	211
2.5.2.6	Postpozice anaforik	211
2.5.2.7	Poloha nesklonných výrazů	212
2.5.2.8	Distantní poloha	212
2.5.2.9	Poloha nesouřadých adjektivních atributů	212
2.5.3	Poloha rozvitého adjektivního atributu	213
2.5.4	Poloha substantivního atributu	214
2.5.4.1	Základní poloha neshodného substantivního atributu	214
2.5.4.2	Distantní postpozice	214
2.5.4.3	Prepozice	215
2.5.4.4	Poloha kvantitativního atributu	215
2.5.4.5	Poloha shodného substantivního atributu	215
2.5.5	Přehled základních izoglos	216
2.6	Slovosled a větný rytmus (tzv. stálá klitika)	217
2.6.1	Přízvuková kvalita klitik	217
2.6.1.1	Vlastnost klitičnosti	217
2.6.1.2	Inventář klitik	218
2.6.1.3	Tendence k přízvučnosti	219
2.6.1.4	Klitika a stálý/pohyblivý slovní přízvuk	219
2.6.2	Oblast platnosti Wackernagelova pravidla	219
2.6.2.1	"Druhé" místo ve větě	219
2.6.2.2	Poloha po spojkách	220
2.6.2.3	Klitika ve vedlejších větách v souvětí. Klitika po pauze	221
2.6.2.4	Varianty v oblasti klitik	222
2.6.2.5	Vzájemná poloha klitik	223

Obsah

2.6.3	Oblast platnosti principu gramatické sounáležitosti	223
2.6.4	Neohebná klitika	224
3.	Určenost nominální skupiny (L. Uhlířová)	225
3.1	Inventář výrazových prostředků určenosti a neurčenosti	225
3.2	Určitý a neurčitý člen (D/I jako kategorie gramatická)	227
3.2.1	Formy členu určitého v bh. a m.	227
3.2.2	Bh. a m. 'jeden'	227
3.2.3	Pravidla užívání členu určitého a determinátoru 'jeden' v bh. a m.	228
3.3	Vyjadřování určenosti v slov. jazycích	230
3.3.1	Určenost	230
3.3.1.1	Vymezení určené NP	230
3.3.1.2	Výrazové prostředky určenosti	231
3.3.1.3	Determinátor v syntakticky závislé pozici (konkurence 'ten' NP vs. NP)	232
3.3.1.3.1	Determinace anaforická	232
3.3.1.3.2	Determinace situační	234
3.3.1.3.3	Determinace asociační	235
3.3.1.4	Determinátor v syntakticky samostatné pozici (konkurence 'ten'/'on'/[0])	235
3.3.1.4.1	Konkurence zájmeno/[0] v pozici podmětu	235
3.3.1.4.2	Konkurence 'ten'/'on'	238
3.3.1.4.2.1	Vztah k antecedentu	238
3.3.1.4.2.2	Role postcedentu v aktuálním členění	239
3.3.1.4.2.3	Syntaktická pozice postcedentu a antecedentu	240
3.3.1.4.2.4	Sémantika antecedentu	240
3.3.1.4.2.5	Styl	241
3.3.1.4.3	Slovanské 'to'	241
3.3.2	Neurčenost	243
3.3.2.1	Vymezení neurčené NP	243
3.3.2.2	Distribuce výrazových prostředků neurčenosti	244
3.3.2.2.1	Referenčnost :: nereferenčnost NP	244
3.3.2.2.2	Známost :: neznámost referentu	245
3.4	Souvislost mezi aktuálním členěním a určeností/neurčeností	247
3.5	Posesivní adjektiva a určenost	249
Summary		251
Резюме		254
Literatura		257
Seznam zkratk		276